

Pensjonsutvalget

Roar Bergan, sekretariatsleder

Pensjonskassekonferansen 2. november 2021

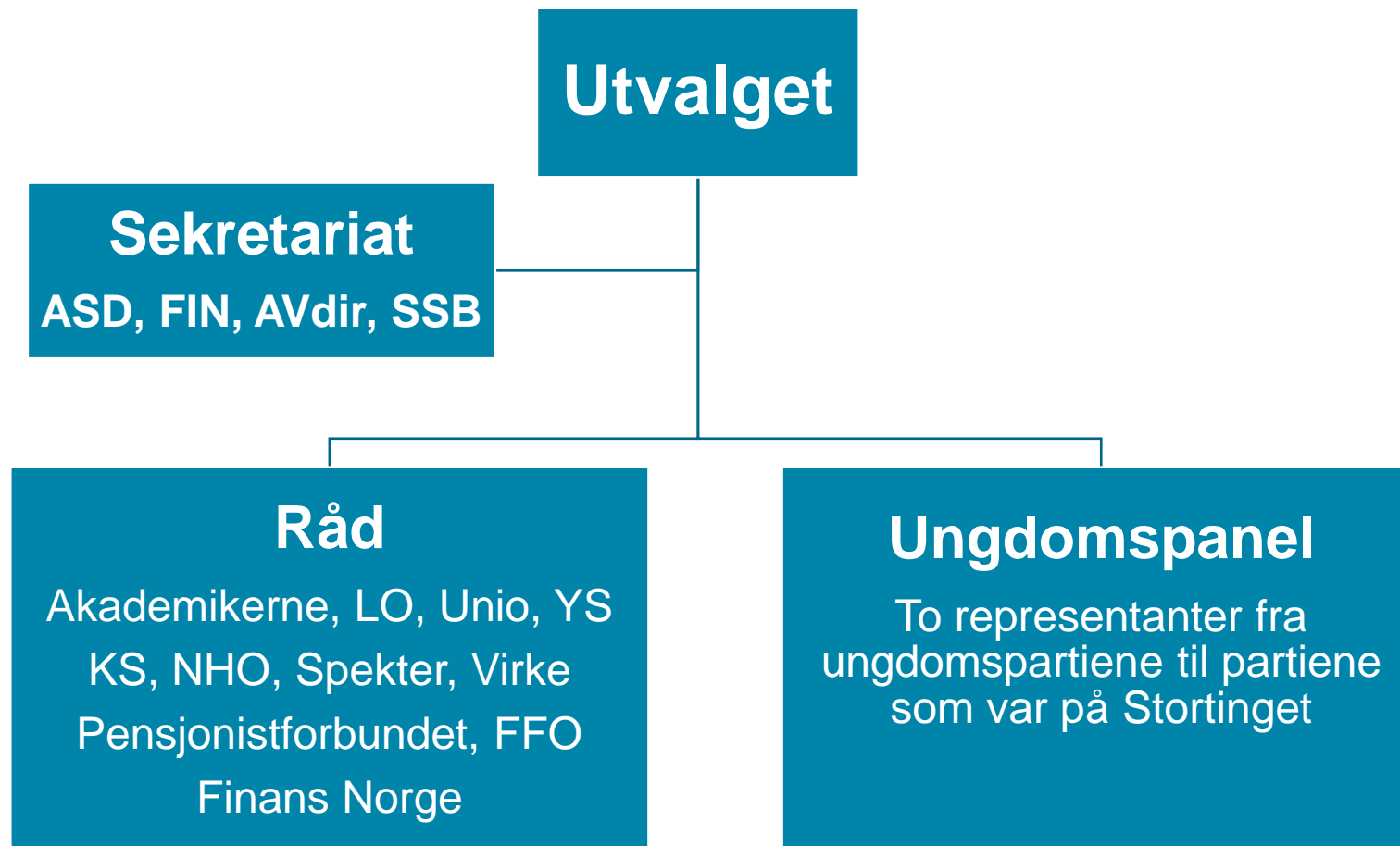
Pensjonsutvalget

- Oppnevnt 12. juni 2020 for å evaluere pensjonsreformen
- Ledes av Kristin Skogen Lund, og er satt sammen av:
 - representanter fra de politiske partiene som gjennom vedtak eller regjeringsdeltagelse har stilt seg bak pensjonsreformen
 - fagpersoner med særlig kunnskap om pensjon og offentlig økonomi
- Frist 1. mars 2022

Medlemmene i utvalget

Konsernsjef	Kristin Skogen Lund	Leder
Spesialrådgiver	Steinar Fuglevaag	SV
Professor	Ola Honningdal Grytten	KrF
Kommunedirektør	Christl Kvam	H
Stortingsrepresentant	Marianne Marthinsen	Ap
Adm.dir.	Jon Håvard Solum	Sp
Nestleder	Terje Søviknes	FrP
Administrasjonssekretær	May Britt Vihovde	V
Nasjonal ekspert	Hilde Olsen	NAV
Professor	Axel West Pedersen	OsloMet
Professor	Ragnar Torvik	NTNU
Professor	Kjell Vaage	UiB

Råd og ungdomspanel

Stikkord fra mandatet

Sosial bærekraft

Økonomisk bærekraft

Regulering

Alderspensjon og andre
ytelser fra folketrygden

Levealdersjustering

Beskrive det *samlede*
pensjonssystemet

Vil målene nås?

Uføres alderspensjon

Minsteytelsene

Aldersgrensene i pensjonssystemet

Insentiver til arbeid

Et omfattende og komplisert mandat der mange problemstillinger henger sammen!

Overordnet beskrivelse av oppgaven

Utvalget skal

- «beskrive pensjonssystemet og evaluere om de langsiktige målene i reformen vil kunne nås»
 - Hva er målene?
 - Ser utfordringene like store ut som i 2000?
- «se på mulige justeringer for å sikre pensjonssystemets økonomiske og sosiale bærekraft»
 - Mandatet peker på tre konkrete temaer:
Aldersgrenser, alderspensjon til uføre, regulering av pensjon
- «konsentrere sin utredning om folketrygdens alderspensjon og ev. grenseflater mot andre ordninger»

**Var det behov for reformen,
og vil målene kunne nås?**

Bærekraft – St.meld. nr. 5 (2006–2007)

- «Fra slutten av dette tiåret vil en **markert aldring** av befolkningen stille pensjonssystemet overfor økende utfordringer»
- «Kombinasjonen av en økende andel eldre og **høyere gjennomsnittlige pensjoner** vil føre til en dramatisk økning i pensjonsutgiftene i folketrygden»
- «Aldringen av befolkningen (...) vil også gi **økte offentlige utgifter på andre områder**»
- «en rekke andre **systemmessige utfordringer** i pensjonssystemet som er blitt mer og mer tydelige»

«Systemmessige utfordringer»

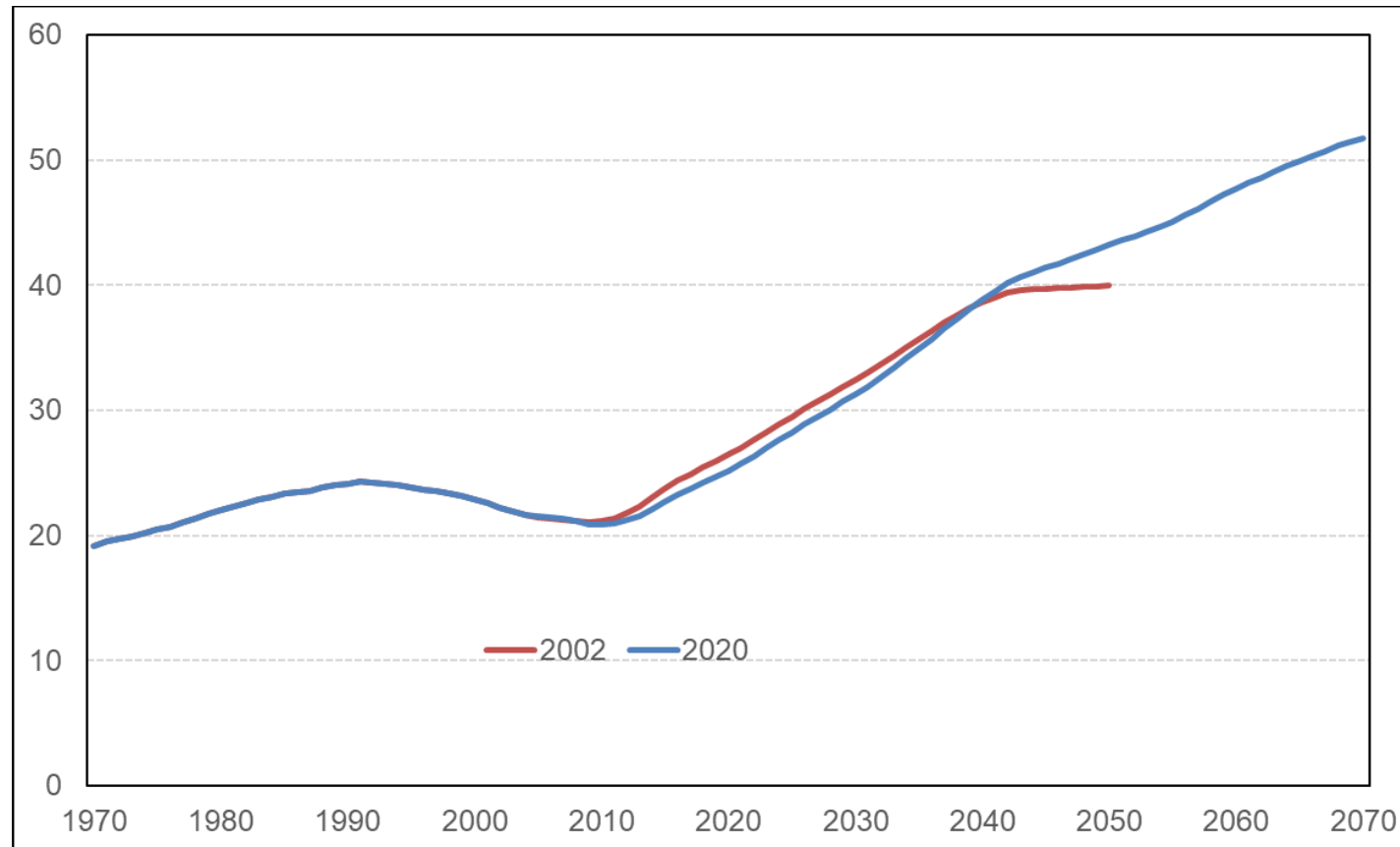
- Dårlig samsvar mellom livsinntekt og pensjon
- 'Minstepensjonsfelle'
- Mange kan ikke gå av før 67 år
- Særaldersgrensene gjenspeiler ikke endringene i arbeidslivet
- AFP-ordningen gir svake insentiver til å stå i arbeid etter 62 år
- Pensjonssystemet er for komplisert

Pensjonsreformen

- Hovedmålsetting:
 - styrke bærekraften både ved å begrense veksten i utgiftene til alderspensjon og gjennom at styrkede insentiver til arbeid vil bedre pensjonssystemets finansieringsgrunnlag
- Hovedgrep:
 - Alleårsopptjening, nøytrale uttaksregler og mulighet til å kombinere arbeid og pensjon (styrker insentivene)
 - Levealdersjustering og ny regulering (begrenser utgiftsveksten)

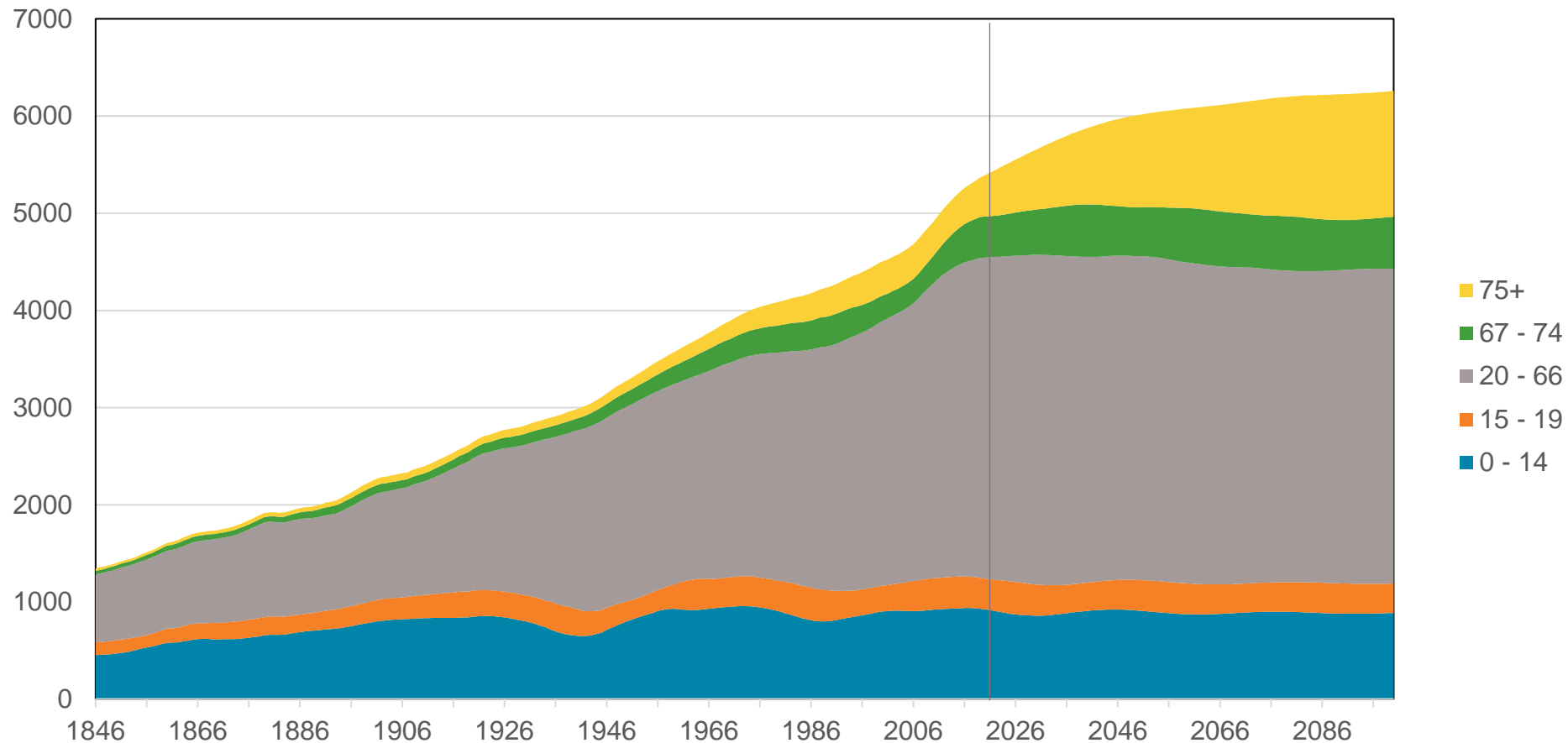
Aldringen av befolkningen sett fra 2002 og 2020

Forholdet mellom antall eldre (67+) og antall i alderen 20–66 år. Prosent

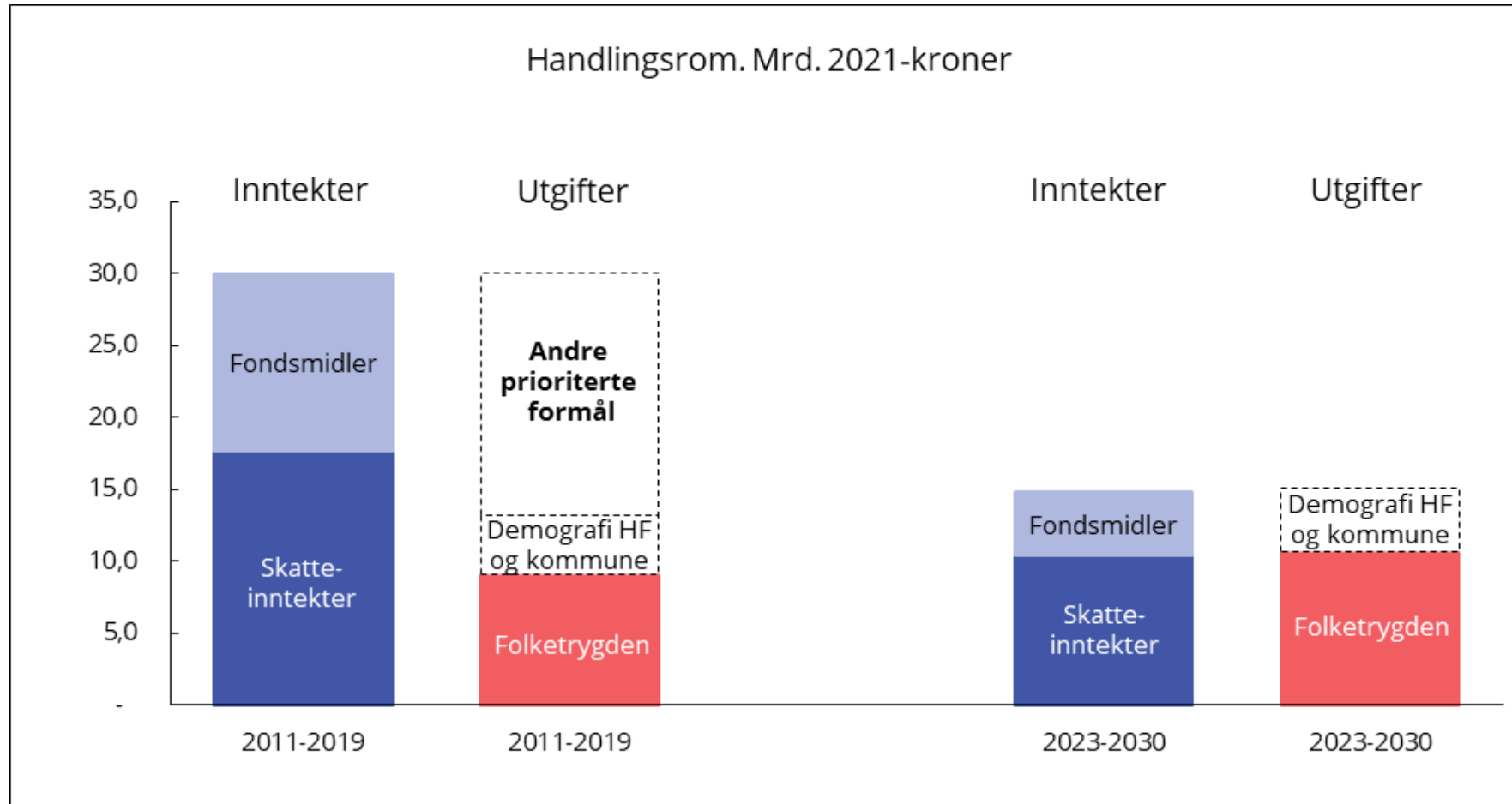
Kilde: Statistisk sentralbyrå. Befolkningsframskrivinger 2002 og 2020

Befolkningen etter alder 1846–2100. 1000 personer

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Perspektivmeldingen 2021

Mindre handlingsrom i statsbudsjettet

Kilde: Finansdepartementet, Perspektivmeldingen 2021

Langsiktige mål

Mulige konklusjoner:

- Det var behov for en pensjonsreform; utfordringene ser ikke mindre ut nå enn tidligere
- Pensjonsreformen letter presset på statens finanser på lang sikt, men løser ikke utfordringene alene
- For å sikre den sosiale bærekraften kan det være nødvendig å justere reformen på noen punkter

Er det behov for å justere reformen?

1. Regulering av pensjon. Mandatet

- «Utvalget skal vurdere den praktiske gjennomføringen av regulering av *pensjoner under utbetaling*, og ev. komme med alternative forslag til reguleringsregler som ikke svekker bærekraften i pensjonssystemet»
- «Utvalget skal redegjøre for utviklingen i *minstenivåer*, og vurdere levealdersjusteringen av minstenivå i lys av forventet avgangsmønster framover»

Så skjedde det noe ...

- Stortinget har enstemmig vedtatt at løpende pensjoner skal reguleres med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten
- Et forslag om hvordan dette kan gjøres har vært på høring
- Har endret utvalgets oppgave

Regulering av pensjon – tilleggsmandat

«Gitt Stortingets anmodningsvedtak om at regjeringen skal legge frem et forslag om omlegging av reguleringsreglene til gjennomsnitt av pris- og lønnsvekst, er det viktig at utvalget **utreder et konkret forslag til hvordan en slik omlegging kan gjennomføres**. Utvalget må vurdere om en slik omlegging tilsier at det bør gjøres **andre endringer i pensjonssystemet**. Eksempler på forhold som utvalget må vurdere er **vilkåret for å ta ut alderspensjon før 67 år, reguleringen av minsteytelsene** og tiltak som kan **sikre et konsistent pensjonssystem**, herunder mulighetene til å opprettholde en nøytral uttaksmodell»

Brev til utvalget fra arbeids- og sosialministeren 26. mars 2021

Regulering av minsteytelser og vilkår for tidlig uttak

- Pensjonen ved 67 år må minst være lik minste pensjonsnivå for enslige
- Minstepensjonene har blitt regulert med lønnsvekst minus virkningen av levealdersjustering
- Løpende pensjoner har blitt regulert med lønnsvekst minus 0,75 prosent
- Siden virkningen av levealdersjustering er kjent når et årskull fyller 62 år, blir det et forutsigbart forhold mellom utviklingen i minsteytelsene og utviklingen i løpende pensjoner
- Men hva når løpende pensjoner skal reguleres med snitt pris/lønn?

Vilkår for uttak – mulige løsninger

- I høringsnotatet om regulering vurderes det ulike måter å utformet vilkåret for å ta ut pensjon tidlig på:
 1. Sikkerhetsmargin?
 2. Regulere minsteytelser som løpende pensjoner, dvs. med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten?
- Departementet foreslår alternativ 2
- Vil innebære at minsteytelsene fortsatt vil vokse mindre enn lønningene

2. Alderspensjon til uføre – et uløst problem

- Uføre går over på alderspensjon ved 67 år
- Levealdersjusteringen fører til at pensjonsnivåene blir gradvis lavere
- Hvis arbeidsføre kompenseres for virkningen av levealdersjusteringen blir det et misforhold mellom alderspensjonen til uføre og arbeidsføre
- «Uføres alderspensjon skal stå i et rimelig forhold til arbeidsføres alderspensjon» (Prop. 130 L (2010–2011))
- Skjermingstillegget som ble gitt til årskullene 1944–1953 var et midlertidig forsøk på å løse dette

Alderspensjon til uføre – mulige løsninger

- Mandatet: «Utvalget skal (...) vurdere konkrete løsninger som kan sikre et rimelig forhold mellom alderspensjonsnivået til uføre og arbeidsføre»
- Utvalget drøfter ulike måter å sikre at uføre ikke får en urimelig lav alderspensjon på sikt
- Et enkelt alternativ: Uføre går over på alderspensjon ved en høyere alder enn 67 år
 - Vil få et lavere delingstall
 - Vil få en høyere årlig pensjon

3. Aldersgrensene i pensjonssystemet

- Pensjonsreformen innebærer at det er nødvendig å øke avgangsalderen for å oppnå like høy alderspensjon som tidligere årskull
- Innebærer en implisitt justering av nødvendig pensjoneringsalder
- Men de formelle grensene (62, 67, 75) ligger fast

Aldersgrensene har flere funksjoner

- 62 år:
 - Tidligst mulig uttak av alderspensjon
 - Grense for uføres opptjening til alderspensjon
- 67 år:
 - Ubetinget rett til alderspensjon
 - Uføre går over på alderspensjon
 - Retten til andre folketrygdytelser opphører (som hovedregel)
- 75 år:
 - Grense for opptjening av alderspensjon
 - Grense for å beregne forholdstall og delingstall

Svakheter ved faste aldersgrense

- Aldersgrensene påvirker pensjoneringsnormene
- Alderspensjon til uføre
- Minsteytelsene (med dagens regler)

Mandatet

- «Utvalget skal vurdere **aldersgrensene i pensjonssystemet** i sammenheng med en vurdering av **aldersgrensene i øvrige inntektssikringsordninger** og utviklingen i **alderen hvor det er vanlig å trekke seg ut av arbeidsmarkedet**»

Sosial bærekraft

For å støtte opp under den sosiale bærekraften i pensjonssystemet er det viktig at:

- utføre sikres et pensjonsnivå som også på lang sikt står i et rimelig forhold til arbeidshøres alderspensjon,
- minste pensjonsnivå forebygger fattigdom også på lang sikt samtidig som størstedelen av befolkningen opplever å få pensjonsmessig uttelling for å være i arbeid

Hvordan sikre sosial bærekraft samtidig som den økonomiske bærekraften ikke svekkes?

Mulig løsning: Økt aldersgrenser

- Gradvis økning av aldersgrensene på 62, 67 år og 75 år i takt med virkningen av levealdersjustering

Dette vil kunne:

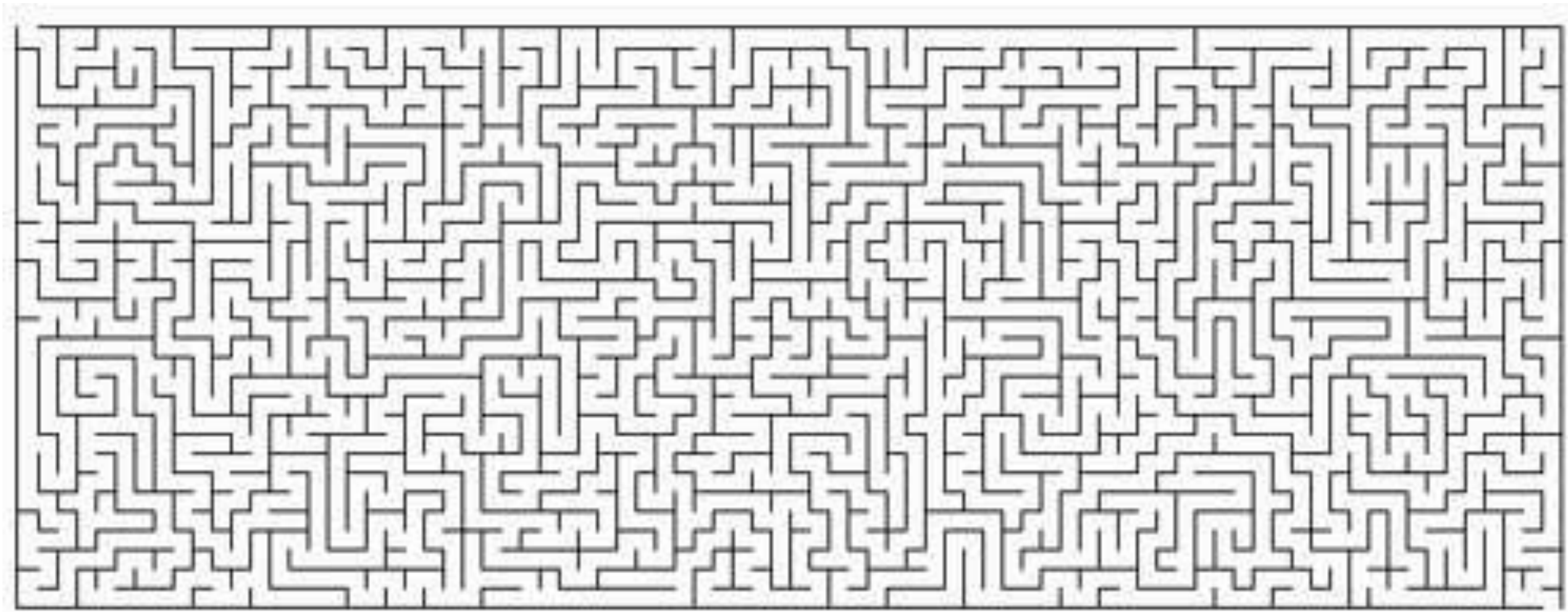
- Sikre en bedre regulering av minste pensjonsnivå til en lavere kostnad enn med faste aldersgrenser
- Opprettholde forholdet mellom uføres og arbeidsføres alderspensjon
- Gi høyere pensjonsutgifter, men også økt sysselsetting og skatteinntekter

Problemstillinger

- Økt sysselsetting!
 - Men hvor mye?
 - Hvor stor blir 'lekkasjen' til andre ordninger?
- Utgiftene til uføretrygd vil øke
 - Uføretrygd skal utbetales lenger
 - Kan søke om uføretrygd etter 67 år
 - Vil uføreratene øke for yngre?
- Utgiftene til andre folketrygdytelselser vil øke
 - Kan få AAP, dagpenger og sykepenger lenger (?)

Økte aldersgrenser

- Er en logisk videreutvikling av pensjonsreformen
- Kan gi utføre en bedre alderspensjon
- Gjør det billigere å regulere minstepensjonene bedre enn i dag
- Vil øke sysselsettingen, men hvor mye?
- Vil gi lekkasjer til uføretrygd og andre folketrygdytelser, men hvor mye?
- Hvordan bør utvalget håndtere usikkerheten?

Takk for oppmerksomheten!